

TEXNOLOGIYA DARSLARIDA VIZUAL O'RGANISH USULINING AHAMIYATI VA XUSUSIYATLARI.

Kulmuratov Genjemurat Aymuratovich¹

Uzaqov Raxat Tursinbaevich²

¹Qaraqalpaqstan respublikasi Kegeyli tumani Xalq talimi bulimiga qarashli 18 sonli maktab texnologiya fani oqituvchisi

²Qaraqalpaqstan respublikasi Kegeyli tumani Xalq talimi bulimiga qarashli 18 sonli maktab Texnologiya fani oqituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.6965687>

Ko'rgazmali o'qitish usulining mehnat darslarida ahamiyati shundan iboratki, o'quv natijalari ham ta'lim maqsadi va mazmunini to'g'ri belgilashga, ham maqsadga erishish yo'llariga, boshqacha aytganda, metodlarga bog'liqdir. Ta'lim jarayoni o'qituvchining o'qituvchilik faoliyati va o'quvchining o'quv faoliyatini birlashtirgan ikki tomonlama jarayondir. Binobarin, o'qitishning vizual usuli - bu o'quvchining bilish va amaliy faoliyatini tashkil etuvchi, ta'lim mazmunini o'zlashtirishni ta'minlovchi va shu orqali ta'lim maqsadlariga erishuvchi o'qituvchining maqsadli harakatlari tizimidir. Vizual o'qitish usulini qo'llashda yanada barqaror natijalarga erishiladi va mashg'ulotlar samaradorligi oshadi. Mehnat darslarida o'qitishning ko'rgazmali usulining xususiyatlari quyidagilardan iborat. Qo'l mehnati darslarida barcha ishlar maqsadli bo'lishi, o'quvchilarning mehnat vazifalarini bajarishdagi mustaqilligini rivojlantirishga yordam berishi, ularni maktab ustaxonalari asosida olib boriladigan ishlarga tayyorlashi kerak. Bolaga nafaqat ma'lum mehnat ko'nikmalarini - kesish, yopishtirishni o'rgatish, balki unda pozitsiyani shakllantirish kerak: "Men buni qilishni xohlayman. Men o'zim. Men allaqachon shunga o'xshash narsani qildim, menga yordam berishning hojati yo'q, men taxmin qilishga harakat qilaman. Ammo bu pozitsiyani shakllantirish uchun bolani har qanday ishda harakat qilishni, mehnat faoliyatini atrofdagi dunyoni bilish vositasiga aylantirishni o'rgatish kerak, bu erda talaba tafakkurchi emas, balki faol transformator bo'ladi. Shu bilan birga, o'qituvchining vazifasi bolaga tushunish yoki tushunishda yordam berish emas, balki uning imkoniyatlaridan to'liq foydalanish uchun sharoit yaratishdir. Talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarining sifati ko'p jihatdan o'qitish usullarini to'g'ri tanlash va mohirona qo'llash bilan belgilanadi. Bolaning atrofdagi dunyoni bilishida ularning his-tuyg'ulari va idroki muhim rol o'ynaydi. Sensor idrok bilan o'rganilayotgan materialning tasvirlari tezroq shakllanadi, ular xotirada uzoqroq saqlanadi, bu ko'rgazmali qurollardan foydalanish samaradorligini tushuntiradi. Aynan shuning uchun ko'rinish, uning funksiyalari, tuzatish maktabining o'quv jarayonida foydalanish tabiati va

usullari etakchi rol o'ynaydi (yoki hech bo'lmaganda o'ynashi kerak). Ularsiz maktab o'quvchilarining amaliy texnologiyalarni o'zlashtirishda nazariy bilim darajasining oshishini tasavvur qilish qiyin bo'ladi. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarni o'qitishda ko'rinishga alohida o'rin beriladi, chunki bu ularning bilimlarni idrok etish va o'zlashtirish xususiyatlariga mos keladi. Sezgi a'zolariga (ko'rish, eshitish) ta'sir ko'rsatadigan ko'rgazmali qurollar ob'ektni ko'p qirrali idrok etish va har qanday tasvir yoki tushunchaning to'liq shakllanishini ta'minlaydi, shu bilan bilimlarni kuchliroq o'zlashtirishga yordam beradi va o'quvchilarning o'quv faoliyatiga qiziqishini saqlab qoladi. Shu bilan birga, vizualizatsiya o'quv jarayonida o'rganishni ishontirish va o'quvchilarning etkazilayotgan bilimga hissiy-baholash munosabatlarini rivojlantirish kabi muhim funktsiyalarni ham bajaradi. Dars uchun vizualizatsiyaning u yoki bu turini tanlashdan oldin, ushbu qo'llanmada ko'rsatilgan didaktik imkoniyatlarga qarab, uni qo'llash joyini ko'rib chiqish kerak. Shu bilan birga, darsning maqsad va vazifalarini yodda tutish va darsda o'rganilayotgan hodisaning eng muhim tomonlarini aniq ifodalaydigan va o'quvchilarga tasvirlash asosini tashkil etuvchi muhim xususiyatlarni ajratish, guruhlash imkonini beradigan ko'rgazmali qurollarni tanlash kerak. yoki ushbu darsda shakllangan tushuncha. Vizualizatsiyaning o'qituvchining so'zi bilan birlashtirish shaklini tanlash ham ta'lim vazifalariga bog'liq. Ko'p hollarda ko'rgazmali qurol bilim manbai bo'lib, o'qituvchining so'zi kuzatishni rag'batlantiradi va bolalarni o'tkazilgan kuzatishlarni tushunish va sharhlashga yo'naltiradi. Kuzatish - bu ob'ektlar, hodisalar yoki jarayonlarni maqsadli, ko'p yoki kamroq uzoq muddatli idrok etish, bu ularning o'ziga xos xususiyatlarini yoki ulardagi o'zgarishlarni sezish imkonini beradi. Mehnat darslarida o'quvchilar mahsulot namunalari, turli ko'rgazmali qurollarni ko'zdan kechiradilar, ularga mehnat texnikasini ko'rsatishda o'qituvchining harakatlarini, ishlab chiqarish ekskursiyalarida texnologik jarayonni kuzatadilar. Tuzatish maktabida kuzatuvlar maxsus tarzda tashkil etilishi, kuzatish uchun ob'ektni tanlash o'ylangan bo'lishi, vazifalar aniq belgilanishi, kuzatish va natijalarni qayd etish bo'yicha tushuntirishlar berilishi kerak. O'qituvchi doimiy ravishda o'quvchilarning diqqatini ob'ektga qaratib, uning o'ziga xos va muhim xususiyatlarini aniqlash uchun yordam beradi. Ta'limning vizual usullari - bu o'quv materialini o'zlashtirish o'quv jarayonida qo'llaniladigan ko'rgazmali qurollar va texnik vositalarga sezilarli darajada bog'liq bo'lgan usullardir. Vizual o'qitish usullari ikki guruhga bo'linadi: illyustratsiya usuli; namoyish qilish usuli. Asosiy ko'rgazmali qurollar sifatida qo'llanmalar, mahsulot namunalari, chizmalar, texnologik xaritalar, asboblari, maketlar, qurilmalar, transparentlar va diafilmlar, o'quv filmlari, kompyuter

taqdimotlari kiradi. Ko'rgazmali qurollar ham ikki guruhga bo'linadi: tabiiy (asboblar, mahsulot namunalari, materiallar va boshqalar) va tasviriy (modellar, maketlar, jadvallar, rasmlar, fotosuratlar, chizmalar, diagrammalar, diagrammalar, diagrammalar).. Qo'l mehnati darslarida. maxsus (tuzatish) sinflarning quyi sinflari uchun bunday ko'rgazmali qurollar ko'pincha ishlatiladi: ko'rgazmali to'plamlar; materiallar namunalari to'plamini tarqatish; rasmlar, jadvallar-to'plamlar; mahsulot namunalari; mavzu xaritalari; diqqatga sazovor yordamchilar. Maxsus (tuzatish) maktabda qo'l mehnati darslarida o'qitishning ko'rgazmali usulidan foydalanganda mehnat ko'nikma va malakalarini o'rgatishning yuqori samaradorligiga erishiladi. Mehnat darslarida tasviriy o'qitish usullaridan foydalanish bolaning mehnat faoliyatiga qiziqishini faollashtirishga yordam beradi; talabalarda etkazilgan bilimlarga hissiy va baholovchi munosabatni shakllantirishga yordam beradi; ularda ma'lum bilim, ko'nikmalarni shakllantirish va qo'l mehnati darslarida o'qitishning ko'rgazmali usulidan foydalanish maktab o'quvchilarining malakasini sezilarli darajada oshiradi. Kuzatishni tashkil etishda muhim jihat uning natijalarini muhokama qilishdir, shu bilan birga, fikrlashning mantiqiy poezdini ko'rsatib, o'quvchilarni to'g'ri xulosa va umumlashmalarga olib kela olish zarur. Kuzatishlarning olingan natijalariga ko'p marta qaytish kerak, bu bilimlarni mustahkam o'zlashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirskiy S.L. Umumta'lim maktab o'quvchilarining mehnat darslarida bilimlarini shakllantirish. - M.: Ta'lim, 1992. - 127
2. Stadnenko N. M. O'quv jarayonida yordamchi maktabda o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirish // Defektologiya. - 1984. - No 5. - S.25-30.
3. A.G. Maktab yoshidagi bolalarda mehnatga ijobiy munosabatni shakllantirishning pedagogik shartlari: Dissertatsiya avtoreferati. dis. ... qand. ped. Fanlar. - M., 1978. - 24 b.
4. Ganiyeva, M. (2021). Effective Methods of TRIZ.
5. Ганиева, М. А., & Жумаева, Ш. Х. (2018). Формирование методов групповой работы с учащимися общеобразовательных школ. Вопросы науки и образования, (10 (22)), 149-151.
6. Maftuna, G. (2021). Effective ways to Use Triz (The Theory of Inventive Problem Solving) in Elementary School. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 9, 85-88.

7.Ганиева, М. (2021). ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ “ТРИЗ” ДЛЯ РАЗВИТИЯ УЧЕНИКИ НАЧАЛЬНОГО КЛАССА. Academic research in educational sciences, 2(5), 129-133.

8.G'aniyeva, M. (2021). BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA TRIZ (IXTIROCHI MASALALARINI HAL QILISH NAZARIYASI) DASTURINI QO'LLASHNING SAMARALI USULLARI. Scientific progress, 2(5), 108-112.

9.Ганиева, М. А., Муродинова, Н. Р., & Жумаева, Ш. Х. (2018). Трудности при изучении многозначных глаголов русского языка учащимися-узбеками средних общеобразовательных школ. Проблемы педагогики, (3 (35)), 108-109.

10.Kizi, G. M. A., & Kizi, B. L. A. (2018). The diversities in terminology of relationship. Достижения науки и образования, (9 (31)), 22-23.

11.Murodinova, N., & Ganiyeva, M. The role of family to develop for perfect person.